

«یادداشت»
«وحدہ نگین»

نقش کارآفرینی زنان در توسعه پایدار

در جهان کنونی دستیابی به توسعه همه‌جانبه و پایدار بدون مشارکت فعال و موثر همه افراد جامعه به‌خصوص زنان میسر نیست. اگرچه مسئله مشارکت در معنای وسیع کلمه، دربرگیرنده انواع کنش‌های فردی و گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود در جامعه و تاثیر نهادن بر فرایندهای تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است، در عین حال آن مشارکتی مقصود نظر است که حضور سازنده، توانمند و شایسته زنان را دربرداشته‌باشد. مشارکت نیازمند موقعیتی است که زنان بتوانند در آن در تصمیم‌هایی که در سرنوشت خودشان موثر است تاثیر گذار باشند. مشارکت زنان اگر بدرستی مورد توجه قرار گیرد، موجب افزایش کارایی برنامه‌های توسعه، اعم از توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... می‌شود. به‌طور قطع زنان از اهمیت خاصی در مقوله توسعه برخوردارند، به گونه‌ای که حضور فعال، آگاهانه و ایمان آن‌ها به توانمندی‌هایشان و میزان و چگونگی این حضور را می‌توان یکی از شاخص‌های ارزیابی یک جامعه در حرکت به سوی توسعه در نظر گرفت. لیکن در حال حاضر چنین مشارکتی در جامعه ما نسبتا کم و افزایش آن نیازمند فعالیت و برنامه‌ریزی وسیع و عمیق فرهنگی است. موانع و محدودیت‌ها برای به صحنه کشاندن زنان همانند محدودیت‌های خانوادگی، فقدان شرایط اجتماعی مناسب برای کار کردن، گسترش نگاه جنسیتی، قضاوت مبتنی بر عدم توانمندی زنان در توسعه و دریک کلام فرهنگ حاکم بر جامعه، از جمله عوامل کاهش‌دهنده حضور و مشارکت واقعی زنان هستند. در کشورهایی چون ایران، موانعی چند بر سر راه حضور آگاهانه و فعالانه زنان در عرصه اقتصادی و سیاسی و اجتماعی وجود دارد که عمده‌ترین آن‌ها فرهنگ مردسالارانه است. وجود نهادهای موسسات خودجوش و نیرومند و جلب علایق افراد و توده‌های پراکنده در اصناف، گروه‌ها و تشک‌های مختلف و سازماندهی آنان، باعث تقویت جامعه مدنی خواهد شد. این خود به تقسیم قدرت در میان مردم کمک می‌کند و مشارکت و علاقمندی آن‌ها را به مسئولیت‌پذیری جلب خواهد کرد و از طرفی قوانین ناظر بر سازمان‌های غیردولتی درجه اطمینان لازم را در مقابل فشارها و نیروهایی که در جامعه مترک‌م می‌شوند، فراهم می‌آورند. بنا بر آمارها، نسبت به آمارهای جهانی و از آن مهم‌تر نسبت به ظرفیت‌های موجود در کشور، در صد زنان کارآفرین در ایران رقم بسیار ناچیزی است. در سال‌های اخیر زنان، که نبی‌ی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، گرایش بیشتری به تحصیلات دانشگاهی پیدا کرده‌اند. به نظر می‌رسد یکی از راهکارهای مهم برای حل این معضل، توسعه کارآفرینی در میان زنان و دختران دانشگاهی و حمایت از فعالیت زنان در بخش تعاونی است. ایجاد تفکر کارآفرینی و ورود به کسبو کار در میان بانوان کشور، خصوصا دانش موختگان دانشگاهی که با توجه به دانش و مهارتی که در رشته تخصصی دانشگاهی خود فرا گرفته‌اند و امکانی که برای ایجاد کسبو کار به صورت فردی و یا گروهی در رشته تخصصی خود دارند، باعث می‌شود آن‌ها با بهره‌گیری از استعدادهای بالقوه خود، افرادی خلاقی، نوآور و کارآفرین شوند و خود را باور کنند. کارآفرینی به‌نوبه خود فرایند پیچیده‌ای است که عوامل متعدد شخصیتی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... در آن تاثیر گذار است و شاید همین پیچیدگی و انهمواری توجیه‌کننده میزان قابل‌تأمل عدم حضور گسترده بانوان در کارآفرینی باشد. همچنین باید اشاره کرد که عکس‌العمل‌های منفی اجتماعی یعنی نگرش منفی به‌ضرورت نقش اجتماعی زن و ارائه تعریفی مشخص از او و محصور کردن وظایفش در امور خانه‌داری، همسر‌داری و بچه‌داری از دلایل اولیه‌ای است که موجب بر خوردها، مخالفت‌ها و ممانعت‌های حضور اجتماعی زن می‌شود. بدون شک وظایف مادری از زیباترین صحنه‌های خلقت است. لیکن محدود ساختن نقش زنان و انکار توانایی‌های دیگر آن‌ها نیز باوری است اشتباه. چنین نگرشی اساسا نسبت به نقش اجتماعی زن ناباور است و فراتر از آن توان مدیریت و مسئولیت‌پذیری او را زیر سوال می‌برد و به هر گونه نقش آفرینی زن در این سطوح مقاومت نشان می‌دهد. به همین دلیل کارآفرینی زنان و موفقیتشان می‌تواند در اصلاح این نوع باورها بازتاب زیادی در محیط پیرامون از خود به جا بگذارد. لذا با توجه به نقش بی‌بدیل و غیرقابل انکار زنان به‌عنوان حامی و پشتیبان جریان اشتغال و توسعه پایدار، ضروری است تشویق و حمایت از کارآفرینی زنان، فراهم کردن فرصت‌های آموزشی، ارتقای مهارت‌های شغلی بانوان کارآفرین، ایجاد فرصت‌های عرضه تولیدات و خدمات و بازاریابی و امکان بهره‌مندی آنان از منابع و تسهیلات مالی و اعتباری به‌عنوان بخشی از راهکارهای موثر تقویت و حمایت از زنان کارآفرین در کشور مدنظر قرار بگیرد.

مشاور وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در امور خانواده

بیکاری بالای ۴۰ درصد زنان دارای تحصیلات دانشگاهی

معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده گفت: «با آمار بیکاری بالای ۴۰ درصد در میان زنان با تحصیلات دانشگاهی روبه‌رو هستیم.» به گزارش ایلنا، شهین دخت مولاردی در همایش توسعه نقش آفرینی زنان تعاونگر در کارآفرینی و اشتغال گفت: «کنون مهم‌ترین چالش اقتصادی ما معضل بیکاری است که معادلات پیچیده‌ای را به وجود آورده است، به‌ویژه در خصوص دختران فارغ‌التحصیل و زنان سرپرست خانوار این معضل به چشم می‌خورد.» مولاردی اظهار کرد: «روند روبه‌رشد زنان سرپرست خانوار و زنانه شدن فقر، جای‌چون و چرا برای قرار دادن این زنان در اولویت صف اشتغال نمی‌گذارد. دولت می‌تواند از طریق حذف قوانین دست‌وپاگیر، تسهیل حمایت از زنان تعاونگر و اعتماد به توانایی زنان، مشارکت اقتصادی زنان را در مسیر افزایش دهد.»

۸۰ | آنتینه نو

ویستره

زنان: توانمندسازی و کار

موانع مصنوعی بر سر راه کارآفرینی زنان کدام‌اند؟

نگاهی به چالش‌هایی که کارآفرینی زنان را مختل می‌کند

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها بر سر راه کارآفرینی زنان برخی مشکلات فرهنگی است که اتفاقا از بستر خانواده و در نهایت جامعه نشات می‌گیرد. اغلب برای کارآفرینی و حتی ایجاد کسبو کار خرد اعتماد و اطمینان لازم به زنان داده نمی‌شود

• مرمر جمالی •

• روزنامه نگار •

■ همه چیز از خانواده شروع می‌شود

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها بر سر راه کارآفرینی زنان مشکلات فرهنگی است که اتفاقا از بستر خانواده و در نهایت جامعه نشات می‌گیرد. اغلب برای کارآفرینی و حتی ایجاد کسبو کار خرد اعتماد و اطمینان لازم به زنان داده نمی‌شود. مثلا گفته می‌شود زنی که وارد عرصه کارآفرینی می‌شود از خانواده دور می‌شود، این در حالی است که به اعتقاد کارشناسان در این صورت زنان یاد می‌گیرند به صورت کیفی برای خانواده‌شان وقت بگذارند. سیده طاهره میقیمی، رئیس کانون زنان کارآفرین و بازرگانان تهران و ایران، با اشاره به همین موضوع به آینه‌نو می‌گوید: «یکی از اصلی‌ترین موانع بر سر راه کارآفرینی زنان همین موضوع باورها و فرهنگ خانواده‌هاست، اغلب خانواده‌های ایرانی برای حضور فرزندان پسرشان در حوزه کسبو کار همه تلاش خود را می‌کنند. اشتباهات آن‌ها را می‌پذیرند و از خطر کردن آن‌ها استقبال می‌کنند، اما وقتی پای دختران به

پیش

از نگاه برخی از کارشناسان سرمایه کلید اصلی قفل کارآفرینی است؛ به اعتقاد رئیس کانون زنان کارآفرین و بازرگانان تهران و ایران، نبود سرمایه مشکل اصلی بسیاری از زنان برای ورود به کارآفرینی و کسبو کار است که اتفاقا حمایت‌های دولتی ندارد. او معتقد است اغلب زنان از لحاظ مالی وابسته به خانواده و خصوصا همسران خود هستند و همین موضوع سبب می‌شود نتوانند برای ورود به بازار کار گام موثری بردارند.

■ وقتی قانون حمایت نمی‌کند

کارآفرینی در حوزه اقتصاد در دو بعد فردی و سازمانی تعریف می‌شود، هر چند نوشتن شرایطی، دکتری علوم سیاسی و عضو کارگروه مطالعاتی، معتقد است بر سر راه کارآفرینی زنان به شکل فردی مواعی وجود ندارد اما میقیمی معتقد است در حوزه سازمانی مشکلات و موانع قانونی سدره زنان هستند. طریقی معتقد است: «شعار گونه است شاید اما من باور دارم کارآفرینی زنان با هیچ مانع جدی روبه‌رو نیست، زنی که از سر اجبار یا انتخاب می‌خواهد وارد بازار کار شود و جایی برای خود باز کند، اگر اراده و پشتکار به خرج دهد، حتما کارآفرین خوبی می‌شود. بارها دیدم زنانی را که از کسبو کارهای ساده‌ای مانند ترشی انداختن و سبزی پاک کردن و حلوا درست کردن در خانه‌هایشان، سهم مهمی از بازار پیرامون را از آن خود کرده‌اند.»

رئیس کانون زنان کارآفرین و بازرگانان تهران و ایران اما معتقد است وقتی به بحث قوانین در حوزه کارآفرینی سازمانی می‌رسیم، مشکلات

زنان بیشتر می‌شود. او به قوانین تصویب‌شده در خصوص کاهش ساعت کاری زنان یا مرخصی زایمان ۶ ماهه و ۹ ماهه که در برخی از نهادهای دولتی در حال اجراست اشاره می‌کند و می‌گوید: «برعکس تصور عموم، این قوانین نه تنها به زنان کمکی نمی‌کند بلکه مانعی برای استخدام زنان و کارآفرینی آن‌ها در حوزه نهادهای عمومی و سازمانی محسوب می‌شود.»

بر این اساس با توجه به این چالش‌ها می‌توانیم اولویت‌هایی برای ترویج کارآفرینی تعریف کنیم. اولین اولویت، توسعه ظرفیت مدیریت زنان صاحب کسبو کار است. بخش بعدی توسعه ظرفیت‌های مشاوره برای مدیران شرکت‌های متوسط و کوچک است که برای زنان به‌صورت ویژه کاری نکرده‌اند. اولویت بعدی نیز تقویت بنیه نهادهای کارگزار در درک نقش کارآفرینی زنان در ایران است.

■ سرمایه، اولین گام

از بحث‌های فرهنگی و قانونی که بگذریم به مسئله مهم‌تری می‌رسیم که از نگاه برخی از کارشناسان سرمایه کلید اصلی قفل کارآفرینی است؛ به اعتقاد رئیس کانون زنان کارآفرین و بازرگانان تهران و ایران، نبود سرمایه مشکل اصلی بسیاری از زنان برای ورود به کارآفرینی و کسبو کار است که اتفاقا حمایت‌های دولتی ندارد. او معتقد است اغلب زنان از لحاظ مالی وابسته به خانواده و خصوصا همسران خود هستند و همین موضوع سبب می‌شود نتوانند برای ورود به بازار کار گام موثری بردارند. اما طریقی، فعال حقوق زنان، بر خلاف میقیمی می‌گوید: «دهه‌ها زن کارآفرین را می‌شناسم که بی‌نیاز از وام‌های کلان و روابط پیدا و پنهان، کارآفرین شده‌اند و نه فقط برای خود که برای تعداد زیادی از زنان و مردان دیگر کار آفریده‌اند.» طریقی ادامه می‌دهد: «در جامعه‌ای که زنان و دخترانش سال‌هاست در ورود به دانشگاه‌ها از مردان و پسران پیشی گرفته‌اند، خلق کسبو کار‌های نو و موفقیت در توسعه آن‌ها، امر غریب و دور از دسترسی برای زنان نیست. فقط کافی است باور کنند و به‌راستی بخواهند که کاری بیافرینند.» این فعال حقوق زنان به مشکلات اقتصادی نیز اشاره دارد، اما معتقد است که کارآفرین شدن علاوه بر سرمایه نیازمند سخت‌کوشی و شب‌بیداری و پایداری است، روزها و شب‌ها باید بی‌وقفه کار کرد و به دور از راحت‌طلبی‌های مرسوم و چشمداشت‌های متداول به جیب پدر و شوهر و... جدیت پیشه کرد تا چرخ‌ها به حرکت درآیند و کار روی غلتک افتد. این مانع ذهنی و فکری و درونی اگر برطرف نشود، کارآفرینی هم مرز جنسیت را در خواهد نوردید.

■ چه باید کرد؟

با این تفاسیر کارشناسان موانع گفته‌شده را حل‌شدنی می‌دانند. انجمن زنان کارآفرین پیش‌تر پیشنهادهایی برای این امر داشته؛ از جمله معافیت‌های مالیاتی و حق بیمه سهم کارفرما در سه سال اول راندازی کسبو کار و ایجاد فرصت‌های توان‌افزایی و توسعه ظرفیت مدیریت از طریق آموزش و خدمات مشاوره‌ای برای کسبو کارهای کوچک و متوسط. همچنین پیشنهاد «طرح ملی ترویج و توسعه کسبو کار و کارآفرینی زنان» با بهره‌مندی از همه ظرفیت‌های علمی-دانشگاهی، دستگاه‌های دولتی، بخش خصوصی و نهادهای مدنی مرتبط از جمله مسائلی است که از سوی انجمن زنان کارآفرین خواسته‌شده تا در دستور کار دولت قرار بگیرد.

البته در این میان از نقش معاونت زنان ریاست جمهوری نیز نمی‌توان چشم‌پوشی کرد. این معاونت می‌تواند با بسیج منابع و امکانات مؤثر در نقش کلان برنامه‌ریز، سیاست‌گذار و نظارت‌کننده با همکاری دو وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و علوم، تحقیقات و فناوری مسئولیت اصلی را عهده‌دار شود. البته تصدی و اجرای آن نیز باید به عهده بخش خصوصی و نهادهای مدنی مرتبط باشد.

همه این‌ها نشان می‌دهد با وجود همه مشکلات موجود بر سر راه کارآفرینی زنان، راه‌حل‌ها و امکاناتی وجود دارد که رسیدن به آن‌ها نیازمند حمایت‌های دولتی، قانونی، فرهنگی و اجتماعی است، ضمن اینکه همت و علاقه زنان اولین گزینۀ در این راه است.

کارآفرینان برتر زن ایرانی

برای تونیک» را مدیریت می‌کند که در سال ۱۳۴۸ تأسیس شده است. موبدی عضو هیئت‌رئیس‌ه چندین مجموعه و موسسه و انجمن در ابعاد ملی و بین‌المللی است و تاکنون دو جایزه مهم برای موفقیت‌ها و کارآفرینی و ایجاد اشتغال دریافت کرده است. زهره صداقت سلطان‌آبادی: مدیر عامل مجموعه‌ای است که شاغلان آن همه زنان سرپرست خانوار یا زنان بدسرپرست هستند. او که در حوزه منسوجات فعالیت می‌کند، فوق‌دیپلم مدیریت کسبو کار دارد و واحد تولیدی‌اش را در سال ۱۳۸۵ تأسیس کرده است. نام شرکتش «تولیدی صداقت» است و او صادقانه باورزانی بوده که مشکلات عیدیه‌ای داشتند و حالا بانوان نسبتا موفق هستند و در کنار مدیر عامل خود برای رشد هرچه بیشتر واحداشان تلاش می‌کنند. سلطان‌آبادی عضو مجمع امور صنفی بانوان خیاطا است و تاکنون جوایز مهمی از استانداری خراسان گرفته است. مرصیه مکرمی: در مجموعه تحت مدیریت او ۳۰۰ زن مشغول فعالیت هستند. او تا مقطع کارشناسی تحصیل کرده‌ و از سال ۱۳۸۹ شرکت «صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی شهرستان مرودشت» را تأسیس کرده و خود مدیر عامل

سال گذشته وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و مشارکت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری، سازمان ملی استاندارد ایران و وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، امور خارجه، جهاد کشاورزی و چندین وزارتخانه دیگر، «دومین نمایشگاه و همایش بین‌المللی نقش آفرینی زنان در توسعه پایدار» را برگزار کرد. در مراسم اختتامیه این نمایشگاه ۱۰ زن کارآفرین نمونه معرفی شدند و از دست شهین‌دخت مولاردی، معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده، مدال افتخار و لوح سپاس و جایزه بانوی کارآفرین سال رادر یافت کردند. آن‌ها مدیرانی موفق، مادرانی مهربان و همسرانی وفادار و اهل خانواده‌اند. وقتی این گونه به زندگی بانوان کارآفرین ایرانی نگاه می‌کنید، اهمیت موفقیتشان چندبرابر می‌شود. با چند نفر از آن‌ها آشنا شوید: یاسمن موبدی: مجموعه تحت مدیریت او برای ۴ هزار زن شغل ایجاد کرده است. او شرکت «موسسه صلح و دوستی بین‌المللی

